

FILIALA ARHIVELOR STATULUI Județul GIURGIU

BUCUREȘTI — 1984

7726(duldet)

DIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI
DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

FILIALA
ARHIVELOR STATULUI
Județul GIURGIU

63104/1984.

BUCUREȘTI 1984

Lucrarea a fost avizată de Comisia științifică pentru probleme arhivistice în ședința din 3 noiembrie 1983.
Apare prin grija *Serviciului publicații și valorificare*.

Autor : GEORGESCU MARIAN

SCURT ISTORIC AL JUDEȚULUI

Județul Giurgiu, cu pământ mănăs în care atestarea locuirii omului se pierde în negura vremurilor, cu un important punct de tranzit peste Dunăre se înscrie astăzi, prin prefacerile înnoitoare pe care le-a cunoscut în toate domeniile de activitate, în rîndul județelor cu o istorie nouă, făurită prin munca și abnegația locuitorilor săi în opera de înfăptuire a societății socialiste multilateral dezvoltate.

Județul Giurgiu, parte componentă a Cîmpiei Dunării, situat în partea de sud a țării cu o suprafață de 3.810 km², reprezentînd 1,60% din totalul suprafeței țării, se învecinează la est cu județul Călărași, la vest cu județul Teleorman, la nord cu județul Dîmbovița, sectorul agricol Ilfov și municipiul București, iar la sud este delimitat de frontiera cu Republica Populară Bulgaria.

Delimitarea teritorială a actualului județ Giurgiu a cunoscut multe schimbări, dar așezarea acestuia a respectat, în mare, un cadru inițial, avînd ca elemente definitorii cursul rîului Argeș, spre nord, apele Neajlovului în partea centrală și fluviul Dunărea spre sud.

Vatră permanentă de locuire încă din paleoliticul superior, cum o atestă descoperirile arheologice de la Frătești și Bălănoaia, această regiune a constituit unul din marile vaduri de trecere a populațiilor și popoarelor din nord spre Balcani. Începînd cu neoliticul, continuitatea prezenței omului pe aceste meleaguri este afir-

mată puternic, numărul așezărilor crescînd constant pe măsura evoluției societății.

Descoperirea, pe acest străvechi teritoriu românesc, a unor așezări geto-dacice, demonstrează existența procesului împletirii celor două mari culturi — dacică și romană. Date concludente privind așezări ale comunităților umane pe teritoriul județului Giurgiu sînt reliefate și de alte noi descoperiri din perioada formării poporului român și pînă în secolul al XV-lea.

Așezări dacice datînd din secolele II-I î.e.n. au fost scoase la lumină în jurul localităților Frătești, Mihai Bravu, Remuș, Oinacu, Daia, Gostinu, Izvorul (comuna Gogoșari), Giurgiu (la Malu Roșu).

Continuitatea și gradul de civilizație al populației pe aceste teritorii sînt atestate de urmele arheologice (morminte, unelte, vase, ceramică și monede) descoperite la Izvoru (comuna Gogoșari), Frătești, comuna Comana cu satele Vlad-Țepeș și Grădiștea.

În a doua jumătate a secolului al XIV-lea, domnitorii români au ridicat cetăți puternice la Dunăre : Brăila, Giurgiu, Turnu. Cetatea Giurgiului, ridicată la un punct de întretăiere al marilor căi comerciale medievale, a controlat unul din cele mai însemnate vâduri ale Dunării, a fost punct de vamă, sediu de garnizoană militară, constituind și reședința domnitorului Mircea cel Bătrîn.

Walerand de Wavrin, contemporan cu expediția de pe Dunăre a armatei burgundo-papale împotriva Imperiului Otoman din anul 1445 a descris fortificațiile cetății care, distruse în timpul luptelor, au fost refăcute cel puțin de două ori, dovadă a vechimii lor.

Dacă cetatea există la 1388, cum afirmă același Walerand de Wavrin, înseamnă că Mircea cel Bătrîn, pe care tradiția l-a păstrat drept ctitor al ei, a construit-o într-un timp record și cu cheltuieli foarte mari. Acesta trebuie să fie înțelesul afirmației lui Vlad Dracul (fiul lui Mircea) că „nu există piatră din această cetate care să nu-l fi costat pe tatăl meu cît un bulgăre de sare“. Dar e plauzibilă și ipoteza că Mircea cel Bătrîn a terminat și a întărit o construcție începută de înaintașii săi.

În această puternică cetate Mircea cel Bătrîn a întocmit un tratat de alianță la 23 septembrie 1403, cu regele Poloniei Vladislav Iagello, în care se află mențiunea că a fost dictat „în orașul nostru Giurgiu“. Ulterior, pe un alt document, găsim adnotația „și eu Mihail am scris în cetatea Giurgiului, luna mai, ziua 11, anul pe atunci curgător 6917 (1409)“.

Prima mențiune scrisă, cunoscută pînă acum în țara noastră, despre această unitate administrativ-teritorială o constituie hrisovul din 1498, prin care domnitorul Radu cel Mare întărește mănăstirii Rîncăcirov „pe fiecare an găleți de grîu și găleți de orz din județul Vlașca“.

Lîngă cetatea Giurgiului se afla și o așezare civilă, orașul propriu-zis, care era cunoscut ca punct de vamă pe Dunăre.

În timpul campaniei din 1415 sau 1416, sultanul Mahomed I a cucerit cetatea care a fost transformată în raia turcească împreună cu alte două cetăți dunărene : Brăila și Turnu.

Așezat din punct de vedere geografic în calea invaziilor și a „răutăților“, cum spun cronicarii, poporul român a rezistat de-a lungul secolelor în fața a numeroase primejdii, păstrîndu-și ființa națională, muncind cu dîrzenie pentru progres și civilizație. Județul Giurgiu, integrat organic istoriei patriei, a fost martorul acestor bătălii ale neamului pentru libertate, independență și unitate.

Dintre acestea campania din 1595 condusă de Mihai Viteazul împotriva dominației străine, pentru apărarea ființei proprii, pentru afirmarea identității poporului român s-a înscris cu litere de aur în marea carte a istoriei, rămînînd în memoria poporului român și în conștiința Europei întregi. În marea înclăstare de la Călugăreni, localitate cunoscută sub numele de „Termopile a românilor“ Mihai Viteazul a reușit să înlăture primejdia otomană și să atragă atenția lumii europene asupra vitalității și dragostei de libertate a poporului român. Insușirile lui Mihai Viteazul de mare strateg, care știa să folosească la maximum terenul pentru a face față cu o oaste mică unui dușman mult superior numeric, cu-

rajul personal s-au evidențiat în mod deosebit în bătălia din 13/23 august 1595.

Podul de piatră construit în 1935 peste Neajlov, în locul unde s-au dat luptele, prin cele două basoreliefuri (unul cu capul lui Mihai Viteazul și altul cu stema Țării Românești) aplicate la capetele podului cinstește și amintește neuitata bătălie. Troița din imediata apropiere, construită pe malul drept al râului are gravată o inscripție care aduce o profundă recunoștință strămoșilor noștri.

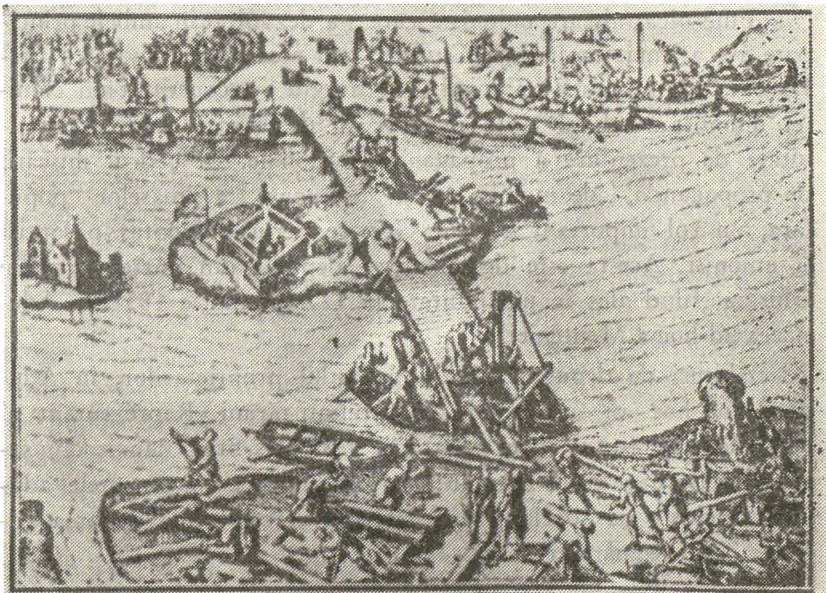
Războaiele dintre Turcia și Rusia țaristă, dintre Turcia și Austria, au adus în teatrul de luptă și orașul Giurgiu, circumstanță care i-a adus de fiecare dată distrugeri și incendieri.

Eliberarea Giurgiului s-a realizat în urma războiului ruso-turc din anii 1828—1829 iar prin tratatul de la Adrianopol din 1829 se consemna recunoașterea autonomiei administrative a Moldovei și Munteniei, dreptul de a-și înființa miliții naționale, „nemărginita libertate a comerțului cu celelalte țări“, dreptul celor două principate la dezvoltarea liberă a problemelor interne și desființarea raialelor turcești : Brăila, Giurgiu și Turnu și trecerea lor din nou sub administrația Țării Românești.

În deceniile următoare județul a cunoscut o dezvoltare economică impetuoasă, valorificându-și, în noile condiții de libertate a comerțului românesc, experiența și tradițiile.

Locuitorii fostului județ Vlașca se vor implica în toate marile evenimente istorice ale patriei noastre. Trecutul istoric glorios al acestor meleaguri l-au făcut pe istoricul giurgiuvean, Ioan Boldescu, să aprecieze în 1887 că „... la fiecare pas călătorul află semne istorice din rezbelele timpurilor trecute ... se vede că județul Vlașca a fost un fel de bulevard al invaziunilor dușmane și din cauza aceasta el a fost presărat cu întăriri și cetăți ale căror urme se mai văd și astăzi“.

Revoluția română de la 1848, act de înaltă afirmare a solidarității și a conștiinței naționale și, totodată, o importantă experiență

Turcii construiesc podul peste Dunăre, la Giurgiu (iunie 1595) (După o stampă veche).

istorică, a constituit pentru giurgiuveni prilejul manifestării voinței de libertate și progres.

Tabăra turcilor veniți în Țara Românească pentru înăbușirea revoluției, a fost instalată în apropierea orașului Giurgiu. Astfel, în timpul revoluției române de la 1848 turcii își așează tabăra în jurul orașului Giurgiu, în vederea înăbușirii revoluției. În timpul războiului ruso-turc din 1853—1856 Giurgiu are de suferit, mai ales din cauza bombardamentelor.

Impulsul de înnoire deschis de revoluția de la 1848 a înscris între marile acte ale secolului al XIX-lea realizarea Unirii Principatelor și cucerirea independenței de stat.

Constituirea statului național prin Unirea din 1859, moment fundamental pentru evoluția României în epoca modernă era cerință obiectivă cu adânci rădăcini istorice.

Puternica mișcare unionistă care s-a dezvoltat în ambele principate s-a afirmat în județul Giurgiu, mai ales prin activitatea desfășurată de militanții unioniști. La Giurgiu s-a constituit un comitet unionist local, ai cărui membri au desfășurat o intensă activitate de prezentare a propagandei naționale. În cadrul mișcării de propagandă, de mobilizare și antrenare a maselor populare, un rol important a avut Grigore Serurie, fruntaș pașoptist și unionist. Acesta este desemnat ca deputat din partea orașului Giurgiu, fiind ales în unanimitate la 17 septembrie 1857 în Adunarea ad-hoc a Munteniei.

Alături de deputații aleși din rîndul proprietarilor, în Adunările ad-hoc au fost admiși și deputați-țărani. Reprezentant al clăcașilor din fostul județ Vlașca, a fost ales Stan Panait din satul Tămășești a cărui semnătură o întâlnim pe documentele adunării, inclusiv pe „declarația deputaților clăcași din Adunarea ad-hoc a Țării Românești”.

Crearea Statului Național Român modern prin unirea Moldovei cu Muntenia la 24 ianuarie 1859 a fost rezultatul voinței și luptei unite a poporului român, în cadrul căreia locuitorii județului Giurgiu și-au adus o însemnată contribuție.

După Unire, județul Giurgiu asemenea celorlalte zone ale țării, cunoaște prefaceri înnoitoare ale vremii în diferite domenii ale vieții economice, social-politice și culturale.

În această perioadă s-au înfăptuit numeroase reforme, legiuiri, măsuri burghezo-democratice care dovedeau capacitatea poporului român de a se adapta, în scurt timp în pas cu statele moderne ale Europei.

Dintre acestea, construirea căii ferate București-Giurgiu în 1869, prima cale ferată din România, a constituit cea mai elocventă recunoaștere a însemnătății drumului spre Giurgiu și a portului — pe care Mihail Kogălniceanu, opt ani mai târziu, îl numea „port al Bucureștiului”, „atît de prosper în ultimii ani”.

În aceste condiții traducerea în viață a țelului privind independența de stat și recunoașterea ei internațională a devenit imperativă.

Creînd un adevărat entuziasm național, războiul pentru independență a devenit extrem de popular. Locuitorii județului Giurgiu, devenit teatru de luptă, s-au înrolat voluntar. Ei s-au remarcat în luptele de la Plevna purtate de Regimentul 5 Dobrobanți unde au luptat cu dăruire și mulți au căzut cu arma în mână. Pe toată durata operațiunilor militare populația județului a susținut din punct de vedere material războiul cu ajutoare în alimente, îmbrăcăminte sau sume de bani. După cucerirea independenței dezvoltarea conștiinței naționale a căpătat un nou și puternic impuls. Printre primele manifestări s-a înscris și mișcarea din martie 1873 de la Giurgiu considerată a fi prima confruntare dintre clasele oprimate și autorități, încheiată cu morți și răniți de ambele părți. Guvernul a înscenat „căruțașilor — bivolari“ un proces, la care istoricul și juristul democrat transilvănean Alexandru Papiu-Ilarian a venit să apere pe „răzvrățiți“.

Mișcarea muncitorească continuă să se manifeste în a doua jumătate a secolului al XIX-lea prin constituirea primelor secțiuni socialiste, care organizează și primele greve din anii 1888 și 1892 ale muncitorilor portuari.

Locuitorii județului, în care ponderea o dețineau țăranii clăcași își manifestau nemulțumirea prin mișcări petiționare, prin refuzul de a presta lucrările prevăzute în contractele de învoieli și incendierea proprietăților boierești, ca în final să se răscoale încercînd să-și facă singuri dreptate. Astfel de răscoale au avut loc în comunele: Vinătorii Mari și Crobii Mari (1866), Frătești (1870), Grădiștea (1885) și altele, culminînd cu marea răscoală a țăranilor din anul 1907.

Existența unui număr important de cluburi socialiste în Vlașca a conferit răscoalei țărănești din această parte a țării un anumit specific.

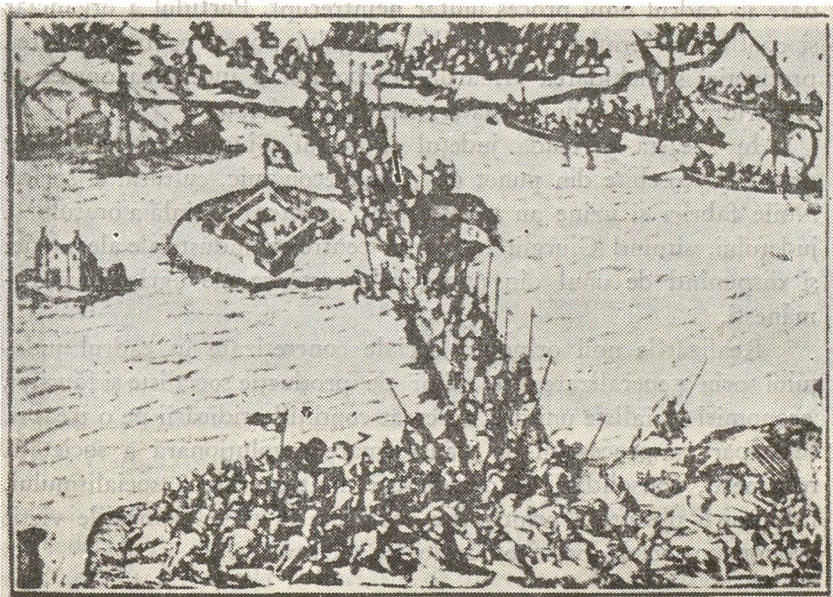
Răscoala din 1907 a cuprins întregul județ, cunoscând cea mai mare tensiune în comunele : Stănești, Vieru, Hodivovaia și Putineiu, unde ea nu a putut fi înfrântă decât cu ajutorul artileriei, provocând mari pagube și lăsând în urmă mulți morți și răniți.

Lupta seculară pentru unitate statală a românilor avea să se îplinească prin acțiunea hotărâtă a maselor populare, a întregii națiuni în procesul amplelor transformări petrecute la începutul secolului al XX-lea. Înfăptuirea Marii Uniri și desăvârșirea statului național unitar român a antrenat participarea întregului popor. În acest context locuitorii județului Giurgiu au avut o contribuție însemnată. Armatele române, sprijinite de locuitorii județului, au opus o dîrză rezistență în marea bătălie de oprire a ofensivei inamice și de apărare a capitalei ce s-a desfășurat pe Neajlov și pe Argeș. Cele mai grele lupte care s-au purtat în zonă au fost la Călugăreni, Brăniștari, Singureni, Bălăria (Valea Plopilor), Stîlpu, Bulbucata, Grădiștea și Iepurești. Unirea a fost încununarea victorioasă a luptei seculare duse de cele mai înaintate forțe ale poporului român din Moldova, Muntenia și Transilvania, de cărturarii și marii gînditori ai neamului, a activității desfășurate de elementele revoluționare, de militanții socialiști, a aspirațiilor și voinței întregului popor.

Înfăptuirea unității naționale a creat condiții pentru dezvoltarea forțelor progresiste ale societății, pentru intensificarea mișcării revoluționare a clasei muncitoare.

Marea Unire din 1918 a creat condiții pentru contopirea la scară națională a mișcării muncitorești, pentru sporirea forței și rolului partidului clasei muncitoare. S-a desfășurat o intensă activitate pentru unificarea politică și organizatorică a mișcării muncitorești, realizîndu-se în 1921 transformarea partidului socialist în partid comunist, moment istoric de importanță deosebită în mișcarea revoluționară din țara noastră.

O activitate deosebită a desfășurat Partidul Comunist Român în perioada 1941—1944 pentru unitatea clasei muncitoare, pentru unirea tuturor forțelor democratice în lupta împotriva po-

Armatele învingătoare, în frunte cu Mihai Vodă Viteazul, izgonesc pe turci peste Dunăre (28 octombrie 1595).

liticii de fascizare a țării și a pregătirii de război. Situația locuitorilor din Giurgiu, greu loviți de mobilizările pentru front, de concentrări, rechiziții, de impozite și de lipsa multor bunuri de strictă necesitate, făceau ca nemulțumirile să crească iar chemarea la luptă pentru libertate, lansată de partid prin organizațiile sale locale să găsească un teren prielnic.

Actul istoric de la 23 August 1944 a avut o importanță hotărâtoare pentru destinele României, deschizând o eră nouă în istoria poporului român, era împlinirii idealurilor de dreptate socială și libertate națională.

În noile condiții istorice, clasa muncitoare, țărănimea, masele largi populare, mobilizate și conduse de Partidul Comunist Român, au trecut la înfăptuirea unor adânci transformări revoluțio-

nare în cadrul unui proces unitar neîntrerupt. Partidul a organizat și condus cu fermitate eforturile întregului popor pentru creșterea producției și lichidarea urmărilor războiului și începerea operei de construire a bazei tehnico-materiale a noii societăți.

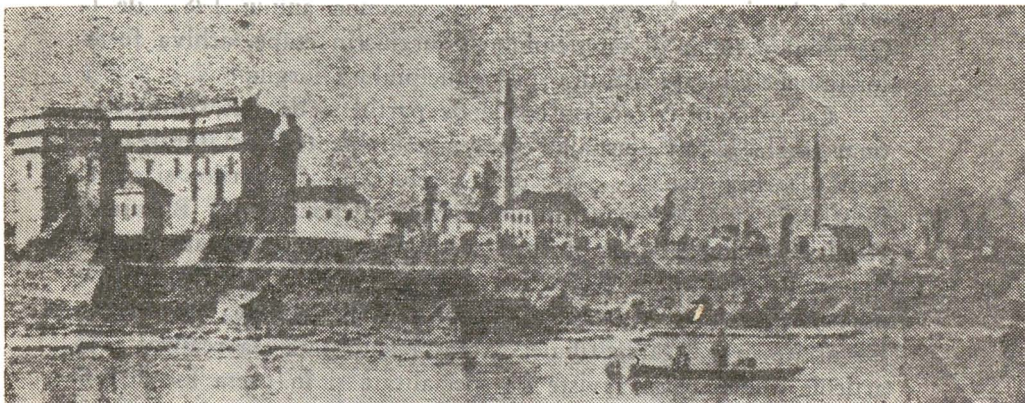
În această perioadă județul și orașul Giurgiu au înregistrat progrese deosebite din punct de vedere economic, cultural și social. Noile fabrici și uzine au transformat structura socială a orașului și județului, situând Giurgiu în rîndul centrelor industriale ale patriei și dispunînd de unul din puternicele sectoare ale agriculturii românești.

Realizările noii orînduiri sociale concretizate în cadrul județului prin generalizarea relațiilor de producție socialiste și făurirea economiei socialiste unitare, au creat condițiile ridicării pe o treaptă superioară a procesului de transformare revoluționară a societății românești, consolidării și dezvoltării multilaterale a socialismului, îmfăptuirii plene a principiilor socialiste în toate domeniile vieții economico-sociale, politice, ideologice și culturale.

SCURT ISTORIC AL FILIALEI

Prin înființarea la 1 mai 1831 și la 1 ianuarie 1832 la București și la Iași a Arhivelor Statului, documentele create de instituțiile existente în județul Vlașca au trecut sub jurisdicția Arhivelor Statului din București. Unirea Moldovei cu Muntenia în 1859 a dus la organizarea Direcției Generale a Arhivelor Statului. Din 1870, directorul general a făcut numeroase demersuri, pentru crearea de arhive județene, în scopul păstrării în condiții corespunzătoare a documentelor preluate de la instituții și particulari și a celor noi elaborate a căror cantitate creștea de la an la an.

Regulamentul Arhivelor Statului din 1872 ca și legea administrativă din 1925, care cuprindea prevederi referitoare la organizare, personal și activitatea științifică și înființarea unor Direcții regionale, au determinat autoritățile județene să facă o reinventa-

Cetatea și orașul Giurgiu — 1826.

riere și să pună ordine în arhivele proprii, în conformitate cu noile prevederi. Prin hotărîrea Consiliului de Miniștri nr. 472 din 1951 s-au stabilit atribuțiile și normele de funcționare ale Direcției Generale a Arhivelor Statului.

Ca urmare a reorganizării administrative din anul 1952, orașul Giurgiu a devenit unitate raională în cadrul serviciului regional al fostei regiuni București pînă în anul 1968 cînd a trecut sub conducerea județului Ilfov, cu sediul în București și care a preluat arhiva raionului și a municipiului Giurgiu.

Noile prefaceri social-economice înregistrate în dezvoltarea țării determină luarea unor măsuri de îmbunătățire a organizării administrativ-teritoriale. Astfel, prin decret al Consiliului de Miniștri din 23 ianuarie 1981 se hotărăște reorganizarea județelor Ilfov și Ialomița, crearea județului Ialomița, Giurgiu, Călărași și sectorul agricol Ilfov — aflat în subordinea Consiliului popular al municipiului București. În acest context, al înființării județului Giurgiu, Filiala Arhivelor Statului a preluat de la fosta filială a județului Ilfov, fondurile administrative, judecătorești, economice, culturale, personale și familiale, biblioteca documentară și colecția de ziare, din zona care-i aparține în prezent. Filiala Arhivelor Sta-

tului Giurgiu, a început să preia în toamna anului 1981, de la Consiliul popular al municipiului Giurgiu, în etape, arhiva fostelor raioane Giurgiu și Vidra și a municipiului Giurgiu.

Cu sprijinul organelor locale de partid și de stat, spațiul destinat filialei a fost amenajat corespunzător pentru desfășurarea activității arhivistice și s-a trecut la prelucrarea fondurilor și colecțiilor care aparțineau județului Giurgiu, depozitate la București. Filiala Giurgiu a depus eforturi susținute pentru ordonarea, selecționarea, inventarierea și definitivarea sistemului de evidență. De asemenea, au existat preocupări și pentru valorificarea documentelor aflate în păstrarea filialei. Această activitate s-a realizat prin articole publicate în reviste de specialitate și în presa locală, organizarea de expoziții foto-documentare tematice și de simpozioane axate pe evenimente istorice aniversate, susținerea de comunicări științifice și expuneri pe diferite teme.

VALOAREA TEZAUROLUI DOCUMENTAR

Tezaurul documentar al Filialei Arhivelor Statului județul Giurgiu este constituit din fonduri administrative, judecătorești, culturale și ale instituțiilor de învățământ, personale și familiale, colecția de hărți și documente foi volante.

Fonduri administrative

Cuprind Prefectura județului Vlașca (1831—1950) ; Preturile plășilor Arsache, Călugăreni, Crețești-Sintești, Clinceni, Domnești, Drăgănești-Vlașca, Giurgiu, Glavacioc, Marginea, Putineiu, Sabaru, Vidra (din perioada anilor 1894—1950) ; Magistratul și Primăria orașului Giurgiu (1830—1950) ; Primării comunale : Bulbucata, Cantemir, Chiriacu, Ciolanu, Giorogîrla, Cornetu, Crețești, Dărăști, Domnești, Dragomirești, Ghizdaru-Bălanu, Malu,

Oncești, Petru Rareș, Slobozia, Stănești (din anii 1883—1950, unele pînă în 1968) ; Sfaturile populare raionale : Giurgiu (1950—1967) și Vidra (1950—1960) ; Colecția mitrice și registre de stare civilă (1854—1896).

Aceste fonduri prin bogăția și varietatea de informații constituie adevărate izvoare ale scrierii istoriei. Dintre acestea, un loc de primă importanță îl are fondul „Prefectura județului Vlașca” care cuprinde situații statistice, dări de seamă, rapoarte, procese-verbale, ordine și instrucțiuni, corespondență cu organele centrale și unitățile subordonate, oferind posibilitatea cunoașterii dezvoltării vieții economice, sociale, politice și culturale a județului de-a lungul a peste 150 de ani.

Documentele fondului reliefează caracterul agricol al județului, cultivarea pămîntului și creșterea vitelor, constituind ocupațiile principale ale locuitorilor.

Situațiile statistice întocmite pe sate și plase, cu suprafețele însămînțate, producțiile la hectar obținute și catagrafiile cu numărul de vite pe categorii cum sînt cele din anii 1832 și 1840, reflectă viața economică și socială a satelor din județul Giurgiu.

Poziția geografică a județului, precum și existența portului dunărean Giurgiu, care reprezenta o poartă deschisă comerțului, fac ca pe aici să treacă o mare parte din produsele destinate exportului : grîu, porumb, vite, sare, seu etc.

Sarea era adusă direct de la ocnele de sare la Giurgiu, în vederea exportului, care în perioada 1838—1839 a înregistrat o cantitate de „20 milioane ocale”, aducînd venituri importante orașului, folosite pentru construcții edilitare, școli etc.

Documentele din anii 1836—1940 ne oferă și o imagine de ansamblu asupra orașului Giurgiu în anii imediat următori desființării raialei și trecerii lui sub administrație românească. Autoritățile s-au străduit încă din primii ani să sistematizeze și să modernizeze orașul după un plan bine stabilit, întrucît orașul a avut de suferit de pe urma inundațiilor din anul 1836 și a cutremurului din anul 1838, care a provocat însemnate distrugerii.

Pecetea Judecătoriei județului Vlașca.

În cadrul fondurilor, există numeroase plângeri ale sătenilor în legătură cu abuzurile proprietarilor și arendașilor. În astfel de cazuri, clăcașii cum au fost cei de pe moșiile Copăcenii, Mirău, Răscuceni, Cartojani, Bulbucata etc. solicitau autorităților să le aprobe mutarea pe alte moșii.

Documentele prezintă date interesante referitoare la organizarea învățământului public în județ, prin înființarea în 1831 a Școlii Naționale din Giurgiu, situația învățământului sătesc particular în plasele Marginea (comuna Daia și comuna Malu de Sus), Bălți (comuna Dărăști), OGREZENI (comuna Clejani) etc.

Documentele emise în perioada reformei agrare din anul 1864 reflectă modul de aplicare a acesteia; suprafețele expropriate și despăgubirile ce trebuiau plătite proprietarilor; contestațiile țăranilor cu privire la modul defectuos de aplicare a legii rurale.

Pecetea Magistraturii Giurgiu — 1831

Participarea României la războiul din 1877—1878, pentru cucerirea independenței, a dat posibilitatea locuitorilor din județul Giurgiu să contribuie la realizarea acestui deziderat al poporului român. Locuitorii au participat în cadrul Regimentului 5 Dorobanți la luptele pentru cucerirea redutei Opanez din sistemul fortificațiilor de la Plevna, în timpul cărora mulți militari au fost răniți. Printre aceștia se numără ofițerii Dumitru Vasile — Nicolaie, locotenentul Morotineanu Petre, sublocotenentul Oprea Vasile, care prin faptele lor de vitejie au înscris o pagină de glorie, în epopeea acestor bătălii.

Populația rămasă acasă a înțeles să sprijine cauza nobilă a războiului prin forme variate care implicau la rândul lor o seamă de sacrificii. Între acestea menționăm transportul alimentelor, munițiilor, armelor ; găzduirea în casele lor a răniților români, ruși

și turci : donațiile oferite sub formă de alimente, obiecte pentru îngrijirea răniților prin care locuitorii județului și-au demonstrat atașamentul lor față de cauza libertății și independenței poporului român.

Din istoria luptelor sociale puse de țărănime documentele oglindesc izbucnirea și desfășurarea răscoalei din anul 1907.

Documentele semnalează participarea unui număr considerabil de învățători alături de țărani răsculați din județul Giurgiu. Dintre învățătorii judecați și condamnați pentru sprijinirea răscoalei amintim pe Ștefan Crudu din Băbăița, autorul unui manifest către țărani și pe Radu Ionescu din Gălăteni, care — în zilele răscoalei — a pus bazele unui club țărănesc în chiar localul școlii, unde își desfășura activitatea de dascăl.

După înfrângerea răscoalei armata a trecut la arestarea instigatorilor și a „capilor răzvrătiților“, problema principală a răscoalei rămânând în continuare nerezolvată.

În timpul primului război mondial populația județului a înscris o nouă pildă de eroism și abnegație prin contribuția la desăvârșirea statului național unitar român.

Făurirea Partidului Comunist Român în 1921 a impulsionat luptele clasei muncitoare pentru obținerea de drepturi economice, sociale și politice, constituirea în județul Giurgiu a organizațiilor comuniste și înființarea de sindicate. Într-un raport din 28 februarie 1932 se arată că numai în orașul Giurgiu existau la acea dată 12 sindicate, cu un număr apreciabil de membri.

Informații prețioase există cu privire la modul de organizare de către sindicate și social-democrații giurgiuveni a aniversării zilei internaționale a celor ce muncesc, de la 1 Mai 1932.

Conflictele dintre muncitori și patroni și organizarea luptei pentru soluționarea lor de către sindicate, sub îndrumarea comuniștilor sînt amplu reflectate în documentele fondului. Astfel, în 1939 sindicatul muncitorilor din industria alimentară a reclamat Primăriei că proprietarii morii din Giurgiu au refuzat să respecte prevederile contractului încheiat cu cîteva luni înainte. Apoi,

Am 1. April 1891

în toamna aceluiași an, îi reclamă pe patroni că nu plătesc muncitorilor sporul de salarii. Situații asemănătoare se întâlnesc și la fabrica de zahăr în anul 1939, în port și în alte întreprinderi.

Principalele forme ale luptei antifasciste, pe teritoriul județului au fost răspîndirea de manifeste și organizarea de sabotaje. Numai în luna decembrie 1940, în Giurgiu au fost arestate 41 de persoane, la domiciliul cărora s-au găsit manifeste cu conținut comunist. În aceeași perioadă, diferiți locuitori din comuna Joița au primit plicuri cu manifeste care-i chemau la luptă împotriva dictaturii militaro-fasciste. În această perioadă situația maselor populare s-a înrăutățit și ca urmare a lipsei alimentelor de primă necesitate. Aceasta a determinat o nemulțumire generală a populației județului, care s-a concretizat în organizarea a numeroase acțiuni antifasciste și antiguvernamentale, organizate de comuniști. Astfel, 20 de muncitori cu vederi comuniste de la Fabrica de zahăr din Giurgiu făceau o puternică propagandă în rîndul celor peste 400 de muncitori ai fabricii. În cuprinsul județului erau răspîndite manifeste în care se cerea ieșirea României din războiul antisovietic și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste. Astfel de manifeste au fost găsite în întreg județul Giurgiu și în mod deosebit în comunele Ghimpați (cu satele Crovu și Naipu), Singureni, Letca-Nouă (satul Letca Veche) și altele.

Activitatea comuniștilor din Giurgiu este semnalată de rapoarte ale autorităților care le urmăreau cu multă atenție activitatea pentru a împiedica acțiunile pe care le organizau. În perioada 1942—1944 deși au fost arestați și deferiți justiției numeroși muncitori, ei au continuat cu mai multă convingere organizarea a noi și noi acțiuni.

În această perioadă în portul giurgiuvean s-au organizat mai multe acte de sabotaj împotriva mașinii de război hitleriste, concretizate în deregîlarea sistemului de aprovizionare al germanilor cu produse petroliere din portul Giurgiu. Astfel, explozia de la 4 noiembrie 1942 a tancului petrolier „Torino” sub pavilion italian, încărcat cu 320 tone petrol care s-a împrăștiat pe Dunăre,

580
584

1833

1834

1835

1836

1837

1838

1839

1840

1841

1842

1843

1844

1845

1846

1847

1848

1849

1850

1851

1852

1853

1854

1855

1856

1857

1858

1859

1860

1861

1862

1863

1864

1865

1866

1867

1868

1869

1870

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

1883

1884

1885

1886

1887

1888

1889

1890

1891

1892

1893

1894

1895

1896

1897

1898

1899

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

1908

1909

1910

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

1926

1927

1928

1929

1930

1931

1932

1933

1934

1935

1936

1937

1938

1939

1940

1941

1942

1943

1944

1945

1946

1947

1948

1949

1950

1951

1952

1953

1954

1955

1956

1957

1958

1959

1960

1961

1962

1963

1964

1965

1966

1967

1968

1969

1970

1971

1972

1973

1974

1975

1976

1977

1978

1979

1980

1981

1982

1983

1984

1985

1986

1987

1988

1989

1990

1991

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

2017

2018

2019

2020

2021

2022

2023

2024

2025

2026

2027

2028

2029

2030

2031

2032

2033

2034

2035

2036

2037

2038

2039

2040

2041

2042

2043

2044

2045

2046

2047

2048

2049

2050

2051

2052

2053

2054

2055

2056

2057

2058

2059

2060

2061

2062

2063

2064

2065

2066

2067

2068

2069

2070

2071

2072

2073

2074

2075

2076

2077

2078

2079

2080

2081

2082

2083

2084

2085

2086

2087

2088

2089

2090

2091

2092

2093

2094

2095

2096

2097

2098

2099

2100

2101

2102

2103

2104

2105

2106

2107

2108

2109

2110

2111

2112

2113

2114

2115

2116

2117

2118

2119

2120

2121

2122

2123

2124

2125

2126

2127

2128

2129

2130

2131

2132

2133

2134

2135

2136

2137

2138

2139

2140

2141

2142

2143

2144

2145

2146

2147

2148

2149

2150

2151

2152

2153

2154

2155

2156

2157

2158

2159

2160

2161

2162

2163

2164

2165

2166

2167

2168

2169

2170

2171

2172

2173

2174

2175

2176

2177

2178

2179

2180

2181

2182

2183

2184

2185

2186

2187

2188

2189

2190

2191

2192

2193

2194

2195

2196

2197

2198

2199

2200

2201

2202

2203

2204

2205

2206

2207

2208

2209

2210

2211

2212

2213

2214

2215

2216

2217

2218

2219

2220

2221

2222

2223

2224

2225

2226

2227

2228

2229

2230

2231

2232

2233

2234

2235

2236

2237

2238

2239

2240

2241

2242

2243

2244

2245

2246

2247

2248

2249

2250

2251

2252

2253

2254

2255

2256

2257

2258

2259

2260

2261

2262

2263

2264

2265

2266

2267

2268

2269

2270

2271

2272

2273

2274

2275

2276

2277

2278

2279

2280

2281

2282

2283

2284

2285

2286

2287

2288

2289

2290

2291

2292

2293

2294

2295

2296

2297

2298

2299

2300

2301

2302

2303

2304

2305

2306

2307

2308

2309

2310

2311

2312

2313

2314

2315

2316

2317

2318

2319

2320

2321

2322

2323

2324

2325

2326

2327

2328

2329

2330

2331

2332

2333

2334

2335

2336

2337

2338

2339

2340

2341

2342

2343

2344

2345

2346

2347

2348

2349

2350

2351

2352

2353

2354

2355

2356

2357

2358

2359

2360

2361

2362

2363

2364

2365

2366

2367

2368

2369

2370

2371

2372

2373

2374

2375

2376

2377

2378

2379

2380

2381

2382

2383

2384

2385

2386

2387

2388

2389

2390

2391

2392

2393

2394

2395

2396

2397

2398

2399

2400

2401

2402

2403

2404

2405

2406

2407

2408

2409

2410

2411

2412

2413

2414

2415

2416

2417

2418

2419

2420

2421

2422

2423

2424

2425

2426

2427

2428

2429

2430

2431

2432

2433

2434

2435

2436

2437

2438

2439

2440

2441

2442

2443

2444

2445

2446

2447

2448

2449

2450

2451

2452

2453

2454

2455

2456

2457

2458

2459

2460

2461

2462

2463

2464

2465

2466

2467

2468

2469

2470

2471

2472

2473

2474

2475

2476

2477

2478

2479

2480

2481

2482

2483

2484

2485

2486

2487

2488

2489

2490

2491

2492

2493

2494

2495

2496

2497

2498

2499

2500

2501

2502

2503

2504

2505

2506

2507

2508

2509

2510

2511

2512

2513

2514

2515

2516

2517

2518

2519

2520

2521

2522

2523

2524

2525

2526

2527

2528

2529

2530

2531

2532

2533

2534

2535

2536

2537

2538

2539

2540

2541

2542

2543

2544

2545

2546

2547

2548

2549

2550

2551

2552

2553

2554

2555

2556

2557

2558

2559

2560

2561

2562

2563

2564

2565

2566

2567

2568

2569

2570

2571

2572

2573

2574

2575

2576

2577

2578

2579

2580

2581

2582

2583

2584

2585

2586

2587

2588

2589

2590

2591

2592

2593

2594

2595

2596

2597

2598

2599

2600

2601

2602

2603

provoacă incendierea a încă 15 vapoare aflate în apropiere. Se înregistrează de asemenea, întârzierea construirii conductei petroliere Giurgiu-Ruse de către muncitorii care au introdus corpuri din lemn și pietre în tuburi ce urmau a fi sudate.

Exemplul muncitorilor portuari a fost urmat și de cei de la Fabrica de zahăr Giurgiu.

Manifestele în care se cerea ieșirea României din războiul antisovietic și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste, sabotarea mașinii de război germane etc., devin tot mai numeroase în anii 1942, 1943 și mai ales în anul 1944, atât în orașul Giurgiu, cât și în comune din județ: Ghimpați, Crovu, Naipu, Singureni, Letca-Veche, Bolentin-Vale etc.

În anul 1944 starea de spirit a locuitorilor era defavorabilă Axei, ca pretutindeni în țară. Documentele de arhivă vorbesc despre atitudinea de simpatie a populației din Giurgiu față de o coloană de prizonieri sârbi în trecere prin oraș și de sosirea de pe front a ostașilor răniți și lăsați la vatră, care prezintă oamenilor situația de pe frontul de est și înaintarea vertiginoasă a armatelor sovietice. Astfel de lucruri se petrec și pe raza Preturii orașului Giurgiu și Ghimpați. Evenimentele de pe front vin să stimuleze activitatea muncitorilor conduși de comuniști, pentru sabotarea mașinii de război germane.

Notele informative ale poliției reflectă îngrijorarea populației pentru viitorul țării. Experiența bogată dobândită în anii 1920—1944 de Partidul Comunist Român și forțele democratice din România, în lupta împotriva fascismului, pentru apărarea independenței și suveranității țării va fi din plin folosită în pregătirea istoricului act din august 1944. În seara zilei de 23 August 1944, după anunțarea la posturile de radio a ieșirii României din război, populația meleagurilor giurgiuvene a întâmpinat aceste vești cu mult entuziasm. Într-o notă din septembrie 1944, se arată bucuria care a cuprins populația, ca urmare a răsturnării dictaturii militar-fasciste și întoarcerii armelor împotriva Germaniei hitleriste, prin actul de la 23 August 1944.

Sînt numeroase documentele referitoare la acțiunea de dezarmare a trupelor germane și la luptele purtate în zona Giurgiu în zilele de 25-26 august 1944, pentru păstrarea controlului de către trupele române, a șoselei București-Giurgiu. În sprijinul detașamentelor românești au venit formațiuni civile, cum este cazul celor din satul Călugăreni, care apărau podul peste Neajlov.

Documentele atestă înclăștarea care a avut loc la Giurgiu în ziua de 26 august 1944, cînd efectivele garnizoanei române alcătuită din Regimentul 5 Dorobanți, divizia a IV-a — infanterie — instrucție și alte subunități de grăniceri, artilerie și marină, sprijinite de detașamente militare de la Mihai Bravu și formațiuni civile alcătuite din muncitori și intelectuali, conduse de comuniștii de la atelierele navale, fabrica de zahăr (bărbați, femei, tineri și vîrstnici) au rezistat eroic, reușind să respingă pe dușmani și să obțină victoria. Cu jertfe grele au plătit giurgiuvenii această victorie. Printre eroii căzuți, menționăm pe soldatul Neagu Paul din Letca-Veche, soldații Brîndușescu Florea din Vînătorii Mici, Barbu Alexandru din Comana, Muscalu Constantin din Oinacu și muncitorii Velicu Alexandru, Medeșan Ion, Terpez Angela etc.

Acestea sînt numai cîteva fapte de eroism și vitejie ale giurgiuvenilor, alături de întregul popor în zilele fierbinți din august 1944, fapte care „vor rămîne veșnic neșterse în istoria României”, așa cum sublinia secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Începutul anului 1945 a marcat o perioadă decisivă a luptei pentru instaurarea unui guvern democratic la 6 martie 1945. Țăranii și muncitorii județului, alături de întregul popor român, salutau instalarea guvernului dr. Petru Groza și se angajau să-l sprijine din toate puterile în opera de refacere a țării.

Lupta maselor populare conduse de Partidul Comunist Român, pentru refacerea economică, aplicarea reformei agrare, democratizarea aparatului de stat, înlăturarea speculei și sabotajului economic a cunoscut o deosebită intensitate și în cuprinsul județului Giurgiu. Documentele de arhivă și presa giurgiuveană atestă lupta forțelor

democrate conduse de Partidul Comunist Român în vederea cuceririi preponderenței în organele locale ale puterii de stat, în anii 1944—1947. La sfârșitul anului 1944 și în primele luni ale celui următor, muncitorii, țăranii și intelectualii au întreprins mari acțiuni demonstrative de înlăturare a foștilor primari, ajutorilor de primari și notarilor care se dovediseră ostili năzuințelor maselor populare, transformărilor democratice. Semnificative acțiuni populare s-au petrecut la Giurgiu și Călugăreni, Domnești și Putineiu, Bucșani și Clejani, Oinacu și Stănești, Ghimpați și Boletin Vale etc.

Pe baza indicațiilor Comitetului Central al Partidului Comunist Român, organizațiile locale de partid s-au situat în fruntea luptei pentru continuarea acțiunilor privind democratizarea administrației locale, în tot cursul anilor 1945—1946. Din documentele aflate în păstrare în Filiala Arhivelor Statului județul Giurgiu, rezultă că în iunie 1947 majoritatea absolută a celor care făceau parte din Blocul Partidelor Democratice erau mai ales comuniști, social-democrați și reprezentanții Frontului Plugarilor.

Bucuria și profundul atașament al muncitorilor, țăranilor, intelectualilor și ale celorlalte păături largi democratice giurgiuvene, — ca de altfel ale întregului popor — față de proclamarea republicii, sînt demonstrate de numeroase telegrame adresate chiar a doua zi după actul proclamării, organelor locale ale puterii de stat, prin care se exprimă adeziunea la noile prefaceri sociale, economice și politice.

Documentele de arhivă și ziarele vremii relateau că la mitingul care a avut loc la Giurgiu, după citirea actului prin care masele populare erau chemate să pornească „la lupta de reconstrucție și la făurirea unei vieți mai bune și mai fericite“, s-a răspuns cu urale și mult entuziasm.

Locuitorii din cele 10 plase ale județului și-au exprimat ferm sentimentele, arătînd că sînt alături de organele de conducere „în lupta pentru ridicarea poporului muncitor și în apărarea și consolidarea regimului democrat al Republicii Populare Române“.

REGISTRU STĂRI CIVILE
PENTRU NĂSCUȚI

De anul 1900 în luna noiembrie pe ziua de 17
la ora 12:00 dimineața în orașul Iași în
biserica Sf. Mihail și Sf. Gheorghe din cartierul
Bassarabescu de către părinții născutului la capla
Ion Alexandru Bassarabescu și soției sale
Maria Bassarabescu din strada Căpitani Mareș
nr. 15 fiului lor Ion Alexandru Bassarabescu de vârstă
cândva 1 an și 10 luni de zile de profesie funcționar
civildin orașul Iași și soției sale Maria Bassarabescu
de profesie funcționară civilă din orașul Iași
părinții lui Ion Alexandru Bassarabescu sunt
găsiți în orașul Iași în cartierul Bassarabescu
de profesie funcționar civil și soției sale Maria
Bassarabescu de profesie funcționară civilă
sunt de religie ortodoxă și de naționalitate română
Constatată după legea din 1864 și după
Măreșul de la 1864 și după
din 1864 și după

Declarație H. Bassarabescu

Măreșul (P. Bassarabescu)
H. Bassarabescu

Căpitan H. Bassarabescu

Femeile din Giurgiu, membre ale Uniunii Femeilor Democrate, se angajau „de a lucra cu forțele lor unite pentru desăvârșirea democrației populare, în pregătirea României socialiste”. Oficialitățile locale felicitau guvernul și îi adresau urări „pentru a desăvârși marea operă a democratizării țării și consolidării Republicii, făurind o viață mai fericită poporului român”. Muncitorii de la Șantierul Naval — urmașii celor care au construit prima navă comercială românească „Marița”, la 1831, făcând din Giurgiu leagănul flotei comerciale a României, și-au exprimat „bucuria pentru înstituirea Republicii”, promițând „tot concursul și sprijinul posibil pentru întărirea și consolidarea noii și bravei Republici Române”. Asemenea celor din port, muncitorii de la Fabrica de zahăr din Giurgiu își manifestau „încrederea deplină în noua formă de stat, primind cu mare bucurie înlăturarea monarhiei din țara noastră”. Asemenea manifestări de bucurie, entuziasm și atașament față de guvernul țării au avut loc și în celelalte instituții și întreprinderi economice.

În procesul transformărilor îndeplinite în 1947 în structura organelor locale ale administrației de stat, a avut loc consolidarea poziției clasei muncitoare și a țărănimii muncitoare în conducerea primăriilor, preturilor și prefecturii, așa cum reiese din documentele păstrate la Filiala Arhivelor Statului județul Giurgiu.

Pe lângă informațiile de natură economică, socială și politică cuprinse în documentele fondurilor administrative, se mai găsesc și date privind situația sanitară a județului. Se desprind, astfel, condițiile de viață și de muncă ale locuitorilor județului, situația și răspândirea unor boli etc.

În colecția „Mitrice și registre de stare civilă”, pe care filiala Giurgiu o păstrează, se găsesc informații despre viața și activitatea unor oameni de cultură născuți aici sau care și-au desfășurat activitatea o perioadă de timp pe teritoriul județului Giurgiu, dintre care menționăm pe : Udriște Năsturel — cărturar din secolul al XVII-lea din Fierești (astăzi Herești, comuna Hotarele) ; Dimitrie Bolintineanu — scriitor și om politic ; I. A. Bassarabescu

L. Deane
N 744

Camera de punci sub acutare după Lungă Căta
de Apol din Buceresti prin decanatul sa cu St. Pop. Alti asti cu
tate loc de a se punci sub acutare: Anon Stiu Trapaia, bindu
Nitea, Vasile P. Cnechimbucan, Jos Bucer, Adelia S. Bucer, Nita
Bășușaru, Guniten Lumen Jos Nitea și Ion Adelia Tătaru, tot
mășori, cu au scris un abulat contor buchi abutului, în scop de a
savăsi pofori și mome, asti anul sau mai multe asti în Lăra de
12 Martie 1907, fapt punciul și pucuputet ast. și din Cădel Anul
cu conșcința dispune trimetore numitilor mănăta Cătel și Jural
din Jucitub Nădăru, cu se Jucitub Jucupm. fige.

[illegible]

— prozator ; N. Dărăscu — pictor ; N. Cartoian — profesor și istoric literar ; Maria Hristu Teohari — profesor și astronom, prima femeie astronom din România ; Tudor Vianu — profesor universitar și mulți alții.

Fondurile judecătorești

Din acestea fac parte : Tribunalul județului Vlașca, Parchetul tribunalului, Curtea cu jurați a județului și se referă în general la așa numitele „pricini legate de pământ“ din perioada primei jumătăți a secolului al XIX-lea. Documentele reflectă revolta locuitorilor din județul Giurgiu față de exploatarea la care erau supuși de proprietarii de moșii și arendași. Dovadă, refuzul de îndeplinire a obligațiilor de către țăranii de pe moșiile : Prundu, Găureni, Găujani, Crovu, Falaștoaca Novaci, Bulbucata, Velea și altele.

Fondurile cuprind informații prețioase cu privire la construirea liniei ferate București-Giurgiu.

În ceea ce privește desfășurarea răscoalei din 1907 pe teritoriul județului, s-au păstrat dosarele cu procese-verbale ale comisiilor de stabilire a urmărilor răscoalei pe moșiile proprietarilor, din comunele : Roata, Toporu, Cacaleți (Izvorul), Stănești, Vieru, Hodoivaia, Putineiu și altele.

Din dosarele existente în fondul „Curtea cu jurați“ rezultă că înainte de izbucnirea răscoalei, țăranii din satele județului păstrau o legătură permanentă cu Vasile M. Kogălniceanu și alți socialiști din București, de unde primeau materiale de propagandă. În acest sens, țăranul Nicolae Stîrcu din Ghimpați relatează la proces că „prin luna februarie 1907 a fost la Vasile M. Kogălniceanu, unde s-a întâlnit și cu alți locuitori din Letca Veche, Letca Nouă, Clejani și alte sate“. Cât de puternică era influența ideilor socialiștilor asupra locuitorilor satelor rezultă și din actul de acuzare al țăranilor din comuna Ghimpați, în care se arată că „în ziua de 12 martie

Liga Drepturilor și Datoriile Femeii

Iniințată la 10 Noembrie 1911

PERSOANĂ JURIDICĂ

MANIFEST CATRE FEMEII

1. Cea întâi societate care s'a gândit să facă un cămin pentru fiicele țăranelor văduve de război. Azi, când cu preleul nouii constituții, nu vis'a acordat drepturi integrale cu bărbații, când art. No. 20 din Antepiectul legii Administrative vă dă **DREPT DREPTURI**, la **COMUNA COOPTAREA**: noi vă chemăm, femei din toate unghiuri'e țării, să veniți sub steagul desfășurat de noi dela muncitoarea câmpului și până la intelectuală, dela lucrătoare și până la aristocrată, toate am muncit și am uitat de noi, pentru a clădi temelia României Mari.

PE STEAGUL NOSTRU ESTE SCRIS:

1. — Femeea măritată să nu mai fie minoră în fața legii.
 2. — Mama și tatăl să aibe aceleaș drepturi asupra copiilor.
 3. — Femeea măritată să fie stăpână pe averea și câștigul ei. Să poată cumpăra, închiria și vinde fără autorizația bărbatului. Să fie stăpână pe mobilele, hainele și rufele ei, chiar fără a fi frecute în fața gorală.
 4. — Lucrătorea și orice slujbăș sau funcționară să aibe la muncă egală salar egal și înmăntarea la fel cu bărbatul.
 5. — Admiterea femeii în toate profesiunile libere.
 6. — Admiterea femeilor comerciante în Camerele de Comerț și tribunalele comerciale.
 7. — Căutarea paternității.
 8. — Improprietărea văduve'or de război categoria I.
 9. — Femeea și bărbatul fără copii să moștenească reciproc jumătate din avere.
 10. — Femeea să fie egală cu bărbatul în drepturi politice.
- Femei și bărbați din cooperarea noastră a tuturor trebuie să însă legile care ne cărmuesc.
- Conștiința, voia și nevoile poporului să fie temelia legilor care ne cărmuesc.

FEMEII ȘI BĂRBAȚII VENIȚI ÎN NUMAR CĂT MAI MARE ÎN SALA

„ENTRACHT” Str. Dionisie No.

DUMINICA 7. FEBRUARIE ORA 10 DUMINEATA

p. COMITET, **Eugenia Reuss Ianculescu**

Sediu: Societății CALEA VICTORIEI 156

1926. Manifest al Ligii drepturilor și datoriilor femeii, adresat tuturor femeilor din țară.

1907, locuitori din Cătunele — Copaciu și Crovu din județul Vlașca se adună în comuna Ghimpați cu scopul de a se deda la devastări, jafuri și incendieri asupra proprietăților, instigați de cuprinsul unei broșuri publicate de către V. M. Kogălniceanu sub titlul „Către săteni“ adusă în localitate de Manea Stan Arapalea și Radu Băjenaru, care fuseseră la București în acest scop.

Din documente rezultă că locuitorii satelor au acționat numai după ce s-au unit cu cei din alte sate vecine. Astfel, cei din Copaciu și Crovu s-au unit cu cei din Ghimpați. Locuitorii din Mereni și Alexandru Lahovari (Valea Cireșului) cu cei din Rușii lui Asan (Milcovățul).

Documentele redau sugestiv modul în care au acționat țăranii în timpul răscoalei.

Din declarațiile martorilor rezultă situația grea care i-a determinat pe țărani să se răscoale, precum și anii grei de temniță la care au fost condamnați cei ce au scăpat de gloanțele armatelor de represiune.

În ceea ce privește activitatea comunistă desfășurată de locuitorii județului Giurgiu, dosarele parchetului arată modul în care organele de siguranță urmăreau activitatea comunistă și acțiunile pe care le preconizau. Așa de exemplu, potrivit datelor furnizate de unele rapoarte adresate Ministerului de Justiție de către Parchetul județului, în cursul lunii decembrie 1940 au fost reținute o serie de persoane, la domiciliul cărora se găsiseră manifeste cu conținut comunist.

Fonduri economice

Dintre acestea menționăm : Camera de comerț și industrie a fostului Județ Vlașca ; Institutul Național al cooperăției — serviciul de inspecție ; Colecția Bănci federale ; colecția Bănci populare ; Comisariatul Gărzii financiare ; Casa autonomă a monopolurilor

Particul Social Democrat și Comisia locală a Sindicatelor Muncitorești

Muncitori, Cetățeni!

Întâi de Mai,

ziua reînvierii națunii este ziua în care clasa muncitoare își afirmă credința în deservirea sa, își afirmă hotărârea de luptă contra clasei burgheză-capitaliste.

Și întâi de Mai din acest an cere dela masele muncitoare mai multă hotărâre de luptă cu asiduă. Criza economică a devenit tot mai grea, cuprinzând toate pârâurile producătoare și înecând în jale, chin și miserie muncitorimea din toată globul pământesc.

Capitalismul, cu toate lăncile sale se află în agonia, în chinurile morții. El a dovedit lumii întregi, lipsa sa de rațiune, pericoul pe care-l prezintă pentru buna dezvoltare a societății omenești.

30.000.000 oameni - peste 100.000.000 de oameni lipsiți de pâinea zilnică - fabrici și ateliere închise, mine părăsite, bănci prăbușite, state pe pragul falimentului - toate rezultate dezvoltării anarhice a capitalismului hăpărit; ocupare și raționalizare.

România noastră, - una din țările cele mai bogate din lume prin bogățiile sale naturale - este astăzi pe malul prăpastiei.

Peste 300.000 de lucrători funcționari oameni se abat în cele mai grele suferințe, fără nici un ajutor de niciieri. Funcționarii; pensionarii; rădușii și orșanii de război au răd cu toate mizeriile și penuriile reduse. Tărașii își văd produsele muncii pe un preț de hâjoacă, nu au credit și nu au nimic modern pentru muncă câmpului. Mii de interesiși și mii de lucrători nu au ce se și înfrunța atâtea, iar masele muncitoare a înfometate trăiesc astăzi în cea mai neagră miserie, la fel cu muncitorii.

Capitalismul nostru, crescut sub protecția politicienilor și a capitalului străin, cere astăzi drept existența prin concedierea lucrătorilor și funcționarilor, prin scăderea salărilor a salarilor, prin ajutoarele pe care le capătă detașat pe spărinarea unui popor sărăcit.

În timp ce sutele de mii de oameni lucrători și funcționari au capata micșun ajutor dela stat - în anul trecut au primit în medie 1 leu 50 pe zi - statul acordă miliarde bănelor capitaliste, industriei și funcționarilor societăților petroliere.

Muncitorimea organizată din România, solidară cu muncitorimea internațională în luptă pentru revendicările mari ale proletariatului, ridică atitudinea acestor revendicări și pentru țara noastră.

În acest an, mai mult ca oricând muncitorimea trebuie să ridice glasul spre a reclama dreptul la viață. Partidul Social Democrat Secțiunea Giurgiu, vă cheamă de 1 Mai, orele 10 dimineața la sediul sindicatelor din Str. Mih. I. Nr. 4 spre a se întruni și manifesta.

Pentru asigurarea prin lege a unui nivel de existență suficient victimelor capitalismului (Someuri).

Pentru săptămâna de 40 ore, Contra războiului, Contra pregătirilor de război, Pentru o reducere zălmătoare a inarmărilor; Pentru pacea mondială, Contra fascismului, Pentru democrație

Pentru eliberarea din închisoare a martirului muncitorimii tov.-ul M. Gh. Băjan.

Deasemeni toți muncitorii sunt rugați să ia parte la serbarea câmpenească care va avea loc la 2 Mai (a II-a zi de Paști) începând dela orele 10 dimineața în grădina Corbeanu, Șoseana Bucureștilor.

COMITETUL SECȚIUNII GIURGIU A PARTIDULUI
SOCIAL-DEMOCRAT

1932 mai 1. Manifest al secției Giurgiu al P.S.D. și al Comisiei locale a sindicatelor muncitorești.

<https://biblioteca-digitala.ro/> / <http://arhivelenationale.ro>

— Administrația Vlașca ; Banca salariaților publici — Sucursala Giurgiu ; Banca românească — Sucursala Giurgiu.

Într-o statistică din anul 1942 se arată că „numărul firmelor sociale“ din județ se ridica la 27, din care majoritatea aveau sediul în Giurgiu. În anul 1947, numărul firmelor comerciale se apropia de 1.900, iar al celor industriale se ridica la 600.

De la școlile comerciale și industriale se păstrează corespondența liceului comercial de băieți, gimnaziului industrial de băieți și școlii de piscicultură și marină din Giurgiu. Într-o adresă din 25 februarie 1937 a Gimnaziului industrial de băieți se arătau condițiile existente în învățământ „mulți copii au trebuit să părăsească școala, iar alții de-abia mai pot suporta taxele ce li se impun“.

Fondul „Institutul național al cooperației“ — serviciul de inspecție al județului, păstrează situații de casă, balanțe de verificare, tabele cu debitorii, bugete de venituri și cheltuieli, inventare de mărfuri, procese-verbale ale ședințelor Consiliilor de administrație și Adunării generale a societărilor, privind inspecția unităților cooperatiste din județ, din care rezultă activitatea desfășurată de unitățile cooperatiste din cadrul comunelor : Comana, Pietrele, Malu, Mereni, Letca-Veche, Coșoaia și altele. Interes prezintă schițele și planurile proprietăților comunale.

În cadrul acestui fond există date privind obștile și cooperativele de arendare — cumpărare constituite la sate care se referă la modul defectuos în care erau conduse o serie de unități cooperatiste și prejudiciile care le-au adus unii din membrii Consiliului de Administrație.

În ceea ce privește băncile federale din județ, au funcționat în decursul anilor cinci federale : „Vlăsceanca“ din Giurgiu, înființată în anul 1916, „Neajlovul“ din comuna Comana, înființată în 1912, „Mircea Vodă“ din comuna Gratia, înființată în anul 1912, „Avântul“ din comuna Merenii de Jos, înființată în anul 1912 și „Gloria“ din Giurgiu, înființată în anul 1922. Unele dintre acestea fuzionează ulterior. Astfel, în 1928, „Vlăsceanca“ și Neajlovul“ au fuzionat rezultând o nouă federală — „Călugărenii“ cu

20 aprilie 1943

NOTA INFORMATIVA

Astăzi dimineață pe la orele 6 a fost găsit rupt firul telefonic militar german ce face legătura cu pontonul pe care se găsește Societatea de Vapoare D.D.S.D., cum și capul răsturnat jos pe care se găsește susținut acest fir telefonic.

Acest fir telefonic este de o importantă deosebită de mare pentru trupele germane, întrucât se poate obține legătură directă și cu Comandamentul militar german din București, este întrebuințat de către militari germani ce acostează la pontonul mai sus arătat și au de raportat ordine mai urgente ce nu suferă întârziere.

Până în prezent nu se poate preciza dacă la mijloc poate fi vre-o mână criminală sau rupt de vineva fără să vrea.-

AGENT,

ss.Dumitrescu

1-11 aprilie 20. Notă informativă referitoare la tăierea firului telefonic militar german care lega Societatea de vapoare D.D.S.D. cu comandamentul militar german din București.

sediul în Giurgiu. Informațiile furnizate de aceste materiale documentare privesc istoricul dezvoltării cooperăției, al agriculturii în general și, într-un cadru mai larg situația țăranimii din județul Vlașca.

Documentele create de băncile populare prezintă interes mai ales pentru istoria economiei locale, furnizînd o serie de date privitoare la situația economică a unor categorii sociale ale populației. Informațiile privesc în special operațiile financiare executate, împrumuturi acordate sătenilor pentru cumpărarea de vite de muncă și cereale, pentru plata arengii la obște etc.

Comisariatul Gărzii financiare oferă date importante privind situația economică a județului, stabilirea prețurilor la cereale și a regimului de funcționare al preselor și teascurilor țăărănești, în special a celor pentru ulei.

Fondul „Casa autonomă a monopolurilor” — administrația Vlașca — cuprinde documente cu caracter financiar și comercial referitoare la: evidența contabilă, plăți și impozite, norme de muncă și salarii, vânzări, credite, decontări, export de sare etc. Documentele atestă exportul de sare efectuat prin portul Giurgiu către Bulgaria și Iugoslavia, în perioada dintre cele două războaie mondiale.

Fondul „Banca salariaților publici” — Sucursala Giurgiu păstrează dări de seamă anuale ale Consiliului de conducere, bilanțuri, rapoarte ale cenzorilor referitoare la istoricul băncii salariaților publici și a activității desfășurate de sucursala din Giurgiu.

Documentele fondului „Banca românească” — sucursala Giurgiu — se referă la exporturile făcute de societăți românești, prin intermediul băncii, în Bulgaria, Cehoslovacia, Germania, în perioada 1941—1948. Sînt redată și produsele cu care se făcea comerț: țiței, benzină specială, motorină, petrol distilat. Corespondența Centralei băncii către filiala Giurgiu cuprinde referiri la revizuirea și clasarea arhivei unității, făcîndu-se mențiunea să nu fie distrus nimic din arhiva strict necesară. În vederea acestei acti-

vități au fost stabilite de către Centrală termene de păstrare pentru categoriile de documente deținute de sucursală.

Fonduri culturale și de învățământ

În cadrul filialei se păstrează : Liga drepturilor și datoriilor femeii ; Inspectoratul școlar al județului Vlașca ; Comitetul școlar al județului ; Liceul „Ion Maiorescu” din Giurgiu.

„Liga drepturilor și datoriilor femeii” cuprinde documente deosebit de importante cu privire la lupta femeilor atât în țară cât și în străinătate pentru obținerea de drepturi economice, politice și sociale. Liga a activat și pe plan publicistic, editând sub conducerea președintei Eugenia de Reus Ianculescu revista „Drepturile femeii”. Avînd colaboratori de talia lui Gala Galaction și Ion Pas, revista a publicat numeroase schițe, nuvele, povești, poezii, articole, privind lupta împotriva războiului, pentru pace, colaborare și bună înțelegere între popoare.

În 1914, Liga depune la Cameră cel dintîi memoriu prin care se cereau drepturi integrale pentru femei. În februarie 1925 s-a depus un al doilea memoriu, semnat de 4.000 de persoane prin care se cerea : să nu existe restricții juridice și civile pentru femei ; drepturi egale ale tatălui și mamei asupra copilului ; independența economică a femeii măritate ; la muncă egală — salariu egal ; drepturi integrale pentru femei etc.

Alături de celelalte asociații feministe din cadrul „Alianței internaționale pentru sufragiul feminin”, Liga milita pentru emanciparea femeii.

Fondul „Inspectoratul școlar al județului Vlașca” cuprinde documente ce se referă la situația învățămîntului primar din județ, organizarea procesului instructiv-educativ și condițiile materiale, capacitatea și starea localurilor de școală, schițe de plan ale școlilor din județ și din orașul Giurgiu.

Inspectoratul școlar într-un raport către Primăria orașului Giurgiu arată că mai bine de 20 de ani învățământul primar din Giurgiu trecea printr-o situație critică din cauza lipsei de localuri (ultimul local fusese construit cu 60 de ani în urmă).

De asemenea, Inspectoratul școlar al județului a alcătuit o situație asupra modului de păstrare a arhivei la școlile primare românești. Aceasta denotă atenția pe care o acordau revizorii școlari în timpul inspecțiilor, păstrării în condiții corespunzătoare a documentelor școlare.

Fondul „Liceul Ion Maiorescu”, prezintă date privind situația învățământului gimnazial la sfârșitul secolului al XIX-lea și mai ales în prima jumătate a secolului al XX-lea. Prin deschiderea, în 1869 a cursurilor gimnaziului „Ion Maiorescu” din Giurgiu, se inaugura prima instituție școlară de profil secundar din județul Giurgiu.

Documentele arhivistice ce se păstrează prezintă interes pentru istoria învățământului din orașul Giurgiu. Unele prezintă situația școlii în vremea primului război mondial când trupele de ocupație au ocupat Giurgiu și au transformat localul gimnaziului în lagăr de prizonieri. În acest timp, el suferă grave deteriorări, și în vara anului 1918 sînt necesare masive reparații. „Toate pie-sele clădirilor necesită reparațiuni radicale... totul trebuiește executat din nou”, arăta o adresă a Primăriei orașului Giurgiu către Direcția școlii. În toamna anului 1918 cursurile se reiau în localul școlii profesionale din Giurgiu.

Documentele atestă activitatea profesorilor Nicolae Cartojan, director între anii 1916—1920, pentru transformarea gimnaziului „Ion Maiorescu” în liceu, care s-a soluționat pozitiv în anul 1920.

Interesante informații ne oferă fondul în legătură cu acordarea de burse elevilor merituosi și modul de pregătire al acestora.

Există și unele informații cu privire la biblioteca liceului constituită din donațiile foștilor elevi care își manifestau astfel recunoștința față de munca desfășurată de corpul didactic al școlii.

Fonduri personale și familiale

La Arhivele Statului — filiala Giurgiu se găsește un număr însemnat de fonduri personale și familiale : general Alexandru Candiano-Popescu ; colonel Istrate Sameșescu ; colonel Dimitrie Dumitrescu ; Maican ; Laurian ; Vulturescu ; Harșianu.

Documentele păstrate în aceste fonduri prezintă valori istorice din perioada 1603—1943. Dintre acestea menționăm ordine de zi ale domnitorului Alexandru Ioan Cuza către armată ; tabele cu personal militar al „Oștirii române” ; manuscrise privind desfășurarea războiului de independență, discursurile unor personalități politice și culturale ținute în Parlamentul țării. Ele se referă la formarea și situația armatei române în perioada unirii Moldovei cu Muntenia ; cheltuielile armatei pentru aprovizionarea spitalului, sprijinul financiar acordat de familia Harșianu ziarului „Gazeta de Transilvania” ; numeroase acte de succesiune și proprietate (cumpărări de terenuri, vânzări, planuri și schițe de moșii), scriori de familie, planuri ale unor orașe din țară, ca Sibiul etc.

Filiala Giurgiu a Arhivelor Statului deține și o interesantă colecție de hărți și documente foi volante, din perioada 1596—1946 care se referă la : vânzări și cumpărări de terenuri, hotărâri judecătorești, corespondență între diverse firme industriale, acte personale ale diferiților bancheri, cărți de hotărnicie, diplome eliberate de universități străine unor cetățeni români, brevete militare, schițe și planuri privind construcții industriale, sistematizări, aprobări de construcții de clădiri, zone verzi ale orașului. Un alt număr de planuri se referă la teritoriul județului, modificările administrative survenite la vatra unor sate sau comune, delimitările în anumite perioade. Între numeroasele hărți se păstrează și harta României din anul 1875. Documentele sînt cu atît mai valoroase, cu cît ele păstrează semnături ale unor domnitori.

Filiala păstrează colecții de ziare și reviste ca : „Românul” (1857—1858) ; 1860—1861), „Anunțătorul Român” (1859—1861), „Reforma” (1860), „Secululu” (1860), Bucimul (1863), Trompeta

Carpaților (1865—1866), *Gazeta Transilvaniei* (1867—1869), *Columna lui Traian* (1870—1871), *Rampa* (1919 ; 1923—1925 ; 1930—1931) ; *Dimineața* (1923 ; 1927 ; 1933), *Adevărul* (1925 ; 1927 ; 1928 ; 1932), *Neamul Românesc* (1927—1931 ; 1935—1940), *Revista Universul Literar* (1927—1930), *Jurnalul de dimineață* (1944—1946) a căror conducere înscrie prestigioase nume ale culturii și științei românești. De remarcat permanenta colaborare a transilvănenilor la ziarele și revistele din România (Alexandru Papiu-Ilarian, Simion Bărnuțiu și alții) sau a celor din România la *Gazeta Transilvaniei* (Ion Heliade Rădulescu).

Filiala Arhivelor Statului județul Giurgiu deține o bibliotecă documentară care conține 3.300 cărți, la care se adaugă dezbaterile parlamentare, în număr de 455 volume, din perioada 1831—1948 și *Monitoarele Oficiale* de la 1860 până în zilele noastre.

Inestimabilul tezaur documentar aflat în păstrarea filialei noastre este valorificat într-o formă diversificată prin cercetări de profil științific sau practic, ori acțiuni de popularizare. Acestea vin în întâmpinarea afirmației făcute de marele istoric Nicolae Iorga care arăta că arhivele „nu sînt simple depozite de acte vechi, ci adevărate laboratoare de cercetare științifică”.

Arhiviștii participă cu pasiune și entuziasm la folosirea documentelor în scopul cunoașterii mai aprofundate a istoriei patriei, a luptei poporului nostru pentru dreptate socială și independență națională.

Aniversarea unor momente din istoria patriei a prilejuit organizarea unor sesiuni științifice, simpozioane, expoziții, mese rotunde, concursuri pe teme de istorie în colaborare cu Muzeul județean, biblioteca județeană, Inspectoratul școlar etc.

Dintre aceste acțiuni, menționăm pe cele organizate în ultimii ani și intitulat sugestiv : „Giurgiu — file de istorie”, „Mișcarea revoluționară și democratică a femeilor din România”, „Răscola țăranilor din 1907 în județul Giurgiu”, „62 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român”, lupta giurgiuvenilor pentru unitate și independență națională și socială, pentru o „România liberă și

înfloritoare“, „30 Decembrie 1947 — 30 Decembrie 1983 — 36 de trepte spre viitor“ și altele.

În anul 1982, Arhivele Statului — filiala Giurgiu, a publicat în colaborare cu Muzeul județean volumul „Documente privind răscola țăranilor din anul 1907 în județul Giurgiu“, volum care a pus la dispoziția cercetării științifice noi informații documentare.

Un prețios sprijin se acordă cercetării și prin sala de studiu a filialei care este frecventată de un număr mare de cadre didactice, elevi și cercetători cărora li se pun la dispoziție documente aflate în păstrarea filialei.

Răspunzând sarcinilor ce revin istoriografiei românești, din documentele de partid și de stat filiala Giurgiu este preocupată pentru desfășurarea unor multiple activități de ocrotire a bunurilor arhivistice, de valorificare complexă și multilaterală a acestora, pentru punerea în valoare a inestimabilului tezaur de documente, în scopul cultivării și păstrării unui respect deosebit față de tradițiile strămoșești, pentru ce au creat, au luptat și au lăsat generațiilor de astăzi și celor care vor veni.

Filialei îi revine nobila misiune de a contribui, alături de ceilalți factori de cultură și educație, la conștientizarea maselor, la edificarea omului nou, constructor al societății socialiste și comuniste.

Colectivul filialei va contribui și în viitor, cu mai multă hotărâre, la realizarea sarcinilor trasate cercetării istorice pentru ca „să redăm istoria așa cum este ea“.

RÉZUMÉ

La Filiale des Archives de l'Etat du département de Giurgiu nous offre par cet ouvrage, une brève image de l'évolution historique de ce vieux territoire roumain et de la valeur du trésor documentaire qu'elle conserve. La première partie de l'ouvrage nous présente le développement historique du département dès les premières attestations de l'existence de l'homme dans ce coin du pays, concrétisées en découvertes archéologiques, le progrès socio-économique réalisé par la société humaine grâce à sa position géographique située à l'encontre des routes commerciales et grâce à l'effort des habitants au long des années. Les habitants du département ont participé aux grands événements inscrits dans le livre d'or de l'histoire.

La deuxième partie de l'ouvrage contient un bref historique de la Filiale des Archives de l'Etat du département de Giurgiu, en suivant l'évolution de la législation archivistique jusqu'à nos jours. Dans la troisième partie de l'ouvrage on présente le trésor documentaire conservé par la filiale des Archives de l'Etat. Les documents détenus dans les fonds administratifs, judiciaires, culturels et de l'enseignement, auxquels s'ajoutent les fonds personnels et familiales, la collection de vieux journaux et la bibliothèque, reflètent en entier l'évolution économique, sociale, politique et culturelle du département.

En conclusion de la monographie on présente l'activité déployée par le collectif d'archivistes de la filiale, en vue de la valorisation du trésor documentaire conservé par la filiale.

L'ouvrage, par sa structure et sa forme, accompagné d'une riche illustration, constitue une chaleureuse invitation adressée aux spécialistes et au public pour connaître et étudier le trésor documentaire conservé par la Filiale des Archives de l'Etat du département de Giurgiu.

Tiparul executat la I.P. „13 Decembrie 1918“ sub comanda nr. 2/126

